

Про злидні (народна казка)

Автор Невідомий

Було собі два брати: один бідний, а другий багатий. У багатого і хліба, і худоби, і землі, і грошей багато; а в бідного не було чого й пообідать. І він таки спочатку жив собі гарненько, аж поки не поселились у нього під піччю злидні. Чого вже той чоловік не робив, до яких уже він знахарок не вдавався — ніяк не виб'ється з бідності. А старший його брат не хотів бідного і братом називать.

Живе багатий год, живе й другий, дожидає діток — не дає йому бог! В багатого і грошей, і худоби — всього, всього багато, а діток бог не дає. Чого вже він не робив! І на церкву давав, і акафісти наймав, і сам молився рано й вечір перед образами — не дає бог діток, та й годі! Бачить багатий, що бог його молитви не приймає, пішов до бідного брата та й каже йому:

— Молись ще ти, щоб мені бог послав діточок, то тоді я тебе у куми візьму.

— Добре, буду молитися.

От бідний помолиться богу за себе, а тоді молитися за брата, щоб бог йому послав хоч одну дитинку. Пройшов рік, перечув бідний через людей, що у його брата найшлась дитина. Приходить він до жінки та й каже:

— А знаєш,— каже,— жінко, що?

— А що там, чоловіче?

— А у мого брата родини.

— Невже родини?

— Далебі, родини.

— Од кого ж ти, чоловіче, чув?

— Люди казали. А знаєш, жінко, що?

— А що, чоловіче?

— Піду я оце на родини до брата, адже ж він мені казав, як дасть бог дитину, то тебе в куми буду просить.

— Не йди,— каже,— чоловіче, якби він тебе хотів у куми взять, то б уже давно за тобою прислав.

— Піду я, жінко, да хоч подивлюся на хрестини.

Пішов. Приходить туди, а той і питає:

— А тобі чого треба?

— Та це я,— каже,— прийшов до тебе просить конячки, нема чим і протопить, поїду в ліс та назбираю хмизу.

— Візьми та гляди,— каже,— небагато накладай на віз, щоб ти мені коня не спортив.

Запріг він коня, приїхав додому та й каже:

— А вилазьте, злидні, поїдем у ліс!

Позлазили злидні з-під печі (а їх було аж дванадцять), посідали на віз і поїхали.

Приїхали туди, чоловік той випряг коня, пустив його пастись, а сам зрубав дуба товстого-претовстого, розколов його до половини та й каже до злиднів:

— Братіки, голубчики, допоможіть мені це дерево розколоть!

— Як же,— кажуть,— ми тобі будем помагати, коли у нас сокири нема?

— Ви,— каже,— без сокири. Закладіть усі руки у цю щілину, та й роздирайте. Половина вас нехай тягне в одну сторону, а половина в другу, то воно й розколеться.

От злидні кинулись всі до дерева, позакладали в щілину руки по самі лікті та й силкуються. Той чоловік стукнув обухом, клини повилітали, обаполки збіглись докупі і держать за руки усіх злиднів. А тут як схватиться буря та вихор, як зачне корчить дерева — таке скоїлось, що господи! Одно дерево упало на віз і розстрошило його на шматочки, друге вбило коня; насилу той чоловік вискочив з лісу.

— Ну, ще хвалить бога, що мене не вбило. Бодай вони були пропали, прокляті злидні!

Приходить той чоловік до брата та й стоїть, бідний.

— А чого ти стоїш,— питає той.— Може, вже у лісі воза поламав?

— Ох,— каже,— коли б то воза!

— А то ж що? Може, коня убив?

— Ох, коли б то тільки було на коняці окошилось!

— Так ти, може, й віз поламав й коня убив?

— Ох, так, братіку... Ох, так, рідненький...

Стоїть уже, бідний, та мовчить, а той його лає та проклинає за віз та за коня... Лаяв-лаяв, а далі і каже:

— Поведи мене в ліс, я хоч подивлюсь, як ти там так добре справився.

Повів бідний його у ліс на те саме місце, де він злиднів покинув. Злидні як побачили багатого, та так його просять, та його молять, щоб він визволив їх із неволі.

— Визволь нас, чоловіче, визволь нас, голубчику, випусти нас, соколику.

Як почали просити, як почали просити, да так гарненько, да жалібненько, що багатому аж жалко стало,— він забив клинки, обаполки розійшлись, злидні повиймали руки та й кажуть йому:

— Ну, чоловіче, ти освободив нас, заberi ж тепер нас усіх у свою господу!

— Що ж ви,— питає він,— за люди?

— Ми,— кажуть,— злидні.

— Е,— каже,— коли ви злидні, так цур вам і пек вам: навіщо ви мені здались?

— Ні вже, чоловіче, коли освободив, так забирай нас усіх у свою господу.

— Не хочу!

Як сказав він "не хочу", так усі злидні і кинулись йому на шию. Роздіймав він їм руки, роздіймав, нічого не вдіє. Так і пішов із злиднями додому. Увійшов у хату — вони так і посипались на долівку, і з того часу стали жити у багатого.

Після того бідний розжився трохи, як у нього не стало злиднів, а багатий ще бідніший став, як той був.